

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра Права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ

(підпис)

(ім'я та прізвище)

« 29 » серпня 2025 р.

**СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
В АЕРОКОСМІЧНІЙ ГАЛУЗІ**

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: D Бізнес, адміністрування та право
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: D8 Право
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Право
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: *другий (магістерський)*

Форма навчання: **денна та заочна**

Силабус введено в дію з **01.09.2025 року**

Харків – 2025 р.

Розробник: доцент, канд. юрид. наук,
доцент, проф. «ХАІ» Алла ГОРДЕЮК
(посада, науковий ступінь і вчене звання, ім'я та прізвище)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри Права (702)
гуманітарно-правового факультету:
протокол № 1 від «25» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри,
доктор юрид. наук, професор
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ
(ім'я та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

(підпис) Владислав ГМЕЧ
(ім'я та прізвище)

Загальна інформація про викладача

ПІБ: *Гордеюк Алла Олександрівна*

Посада: *доцент кафедри Права*

Науковий ступінь: *кандидат юридичних наук*

Вчене звання: *доцент, професор «ХАІ»*

Перелік дисциплін, які викладає: *Цивільне право (частина 1), Право інтелектуальної власності, Міжнародне повітряне та космічне право, Право промислової власності*

Напрями наукових досліджень: *проблеми правового регулювання у сфері цивільних відносин (зокрема з права інтелектуальної власності, спадкового права тощо), трудового права, міжнародного космічного та повітряного права.*

1. Опис навчальної дисципліни

Форма навчання – денна, заочна

Семестр, в якому викладається дисципліна – 1

Дисципліна обов'язкова

Загальна кількість годин за навчальним планом за денною формою навчання - 150 годин/ 5 кредитів ЄКТС. *Кількість годин аудиторної роботи - 80 та самостійної роботи здобувачів - 70.*

Загальна кількість годин за навчальним планом за заочною формою навчання - 150 годин/ 5 кредитів ЄКТС. *Кількість годин аудиторної роботи - 10 та самостійної роботи здобувачів - 140.*

Види занять – лекції, семінари

Вид контролю – модульний контроль, диференційований залік

Мова викладання – українська

Пререквізити – *Транспортне право, Міжнародне право, Основи права Європейського Союзу, Практика Європейського Суду з прав людини, Повітряне право, Міжнародне повітряне та космічне право, Правові засади комерційного використання повітряного транспорту та космічного простору.*

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: забезпечити поглиблене вивчення основних проблем правового регулювання аерокосмічній галузі; надання отриманим у результаті навчання знанням системності, методологічної єдності визначити основні теоретичні підходи щодо розв'язання існуючих проблем правового регулювання аерокосмічної діяльності у сучасній правовій науці.

Завдання: всебічне сприяння розвитку у студентів самостійного юридичного мислення; оволодіння базовими теоретичними знаннями та навичками у сфері правового регулювання аерокосмічній галузі; формування і розвиток нового ціннісного світогляду, орієнтованого на українську дійсність, моральність і переконаність, засновану на загальнолюдських цінностях, високому рівні правової і політичної свідомості; розширення знань у сфері категоріального апарату юридичної науки, закономірностей функціонування державно-правових явищ; вивчення особливостей сучасних концепцій удосконалення правового регулювання аерокосмічній галузі.

Компетентності, які набуваються:

Загальні компетенції (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач буде здатен:

ЗК1. до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. працювати в міжнародному контексті.

ЗК10. розробляти проекти та управляти ними.

Спеціальні компетенції (СК)

Після закінчення цієї програми здобувач буде здатен:

СК1. застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності під час юридичного супроводження діяльності забезпечення суб'єктів підприємництва, об'єктів авіаційно-космічної інфраструктури та повітряного транспорту.

СК2. Аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК3. Аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК4. Оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК5. Використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК6. Обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію щодо системного вирішення проблем забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо.

СК9. Застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності під час забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо..

СК10. Ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК11. Критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.

СК13. Доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

СК14. Самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на і суспільні відносини у сфері забезпечення суб'єктів підприємництва критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо..

СК15. Самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

Програмні результати навчання:

Соціально-гуманітарна ерудованість	
ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо.	
ПРН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.	
ПРН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.	
ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.	
ПРН 5. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.	
Комунікація	

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.	
<i>Професійна самоорганізація та використання інформаційних технологій</i>	
ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.	
ПРН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг у сфері забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо...	
<i>Праворозуміння</i>	
ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.	
ПРН 11. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.	
<i>Правозастосування</i>	
ПРН 12. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.	
ПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів у сфері забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо.	
ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.	
ПРН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.	
ПРН 16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на суспільні відносини у сфері забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо.	
ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності щодо забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо...	

Пререквізити – Транспортне право, Міжнародне право, Основи права Європейського Союзу, Практика Європейського Суду з прав людини, Повітряне право, Міжнародне повітряне та космічне право, Правові засади комерційного використання повітряного транспорту та космічного простору.

3. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АВІАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

Тема 1. Повітряне право як комплексна галузь права у системі галузей права України

За даною темою (денна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

За даною темою (заочна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Стисла анотація до теми: Поняття та предмет повітряного права; система повітряного права та його місце у системі галузей права України; співвідношення повітряного та авіаційного права. Правовий режим повітряного простору. Порядок використання повітряного простору України. Принципи повітряного права.

Тема 2. Джерела повітряного права

За даною темою (денна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

За даною темою (заочна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Стисла анотація до теми: Система джерел повітряного права. Повітряний кодекс України як основний кодифікований нормативний акт в сфері регулювання авіаційною діяльністю в Україні. Спеціальні закони як джерела повітряного права. Міжнародні нормативні акти як джерела міжнародного повітряного права. Укази Президента України у сфері регулювання авіаційної діяльності. Нормативні акти центральних органів виконавчої влади України у сфері цивільної авіації та використання повітряного простору. Міжнародні нормативні акти як джерело повітряного права України: Конвенція про міжнародну цивільну авіацію (Чиказька конвенція) 1944 р. Конвенція про визнання прав на повітряне судно (Женевська конвенція) 1948 р. Конвенція про шкоду, завдану іноземним повітряним судном третім особам на поверхні (Римська конвенція) 1952 р.. Конвенція про злочини і деякі інші акти на борту повітряного судна (Токійська конвенція) 1970 р.. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (Гаазька конвенція) 1970 р.. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, направленими проти безпеки цивільної авіації (Монреальська конвенція) 1971 р. Протокол про боротьбу з незаконними актами насильства в аеропортах, що обслуговують міжнародну цивільну авіацію (Монреальський протокол) 1988 р. Договір про відкрите небо (Гельсінкський договір) 1992 р.

Тема 3. Правові засади авіаційної діяльності в Україні, її суб'єкти та об'єкти

За даною темою (денна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

За даною темою (заочна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Стисла анотація до теми: *Поняття та правове забезпечення авіаційної діяльності. Суб'єкти авіаційної діяльності. Проблема класифікації суб'єктів авіаційної діяльності. Авіакомпанії (експлуатанти) як суб'єкти авіаційної діяльності. Авіаційний персонал як суб'єкт авіаційної діяльності. Аеродроми та аеропорти як суб'єкти авіаційної діяльності. Підприємства з технічного обслуговування й ремонту повітряних суден як суб'єкти авіаційної діяльності. Державна авіаційна служба України. Державні інспектори як суб'єкти авіаційної діяльності та їх повноваження. Навчальні заклади, що проводять підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації фахівців у сфері цивільної авіації. Підприємства-виробники авіаційної техніки в Україні. Об'єкти авіаційної діяльності та їх види.*

Тема 4. Правове регулювання авіаційної діяльності на державному, відомчому та локальному рівнях

За даною темою (денна форма навчання)

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

За даною темою (заочна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Стисла анотація до теми: *Державне регулювання авіаційною діяльністю. Правове регулювання у сфері цивільної авіації. Правове регулювання у сфері державної авіації; державне регулювання повітряним простором. Правове регулювання діяльністю авіаційних підприємств та установ. Комерціалізація авіаційної діяльності.*

Тема 5. Правові аспекти безпеки авіаційної діяльності в Україні

За даною темою (денна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

За даною темою (заочна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Стисла анотація до теми: *Поняття та правове забезпечення безпеки авіаційної діяльності. Управління системою авіаційної безпеки. Сучасні загрози безпеки цивільної авіації. Державна програма авіаційної безпеки цивільної авіації (загальна характеристика). Національне бюро з розслідування авіаційних подій та інцидентів (управління, мета та предмет діяльності). Правові засади боротьби з актами незаконного втручання (АНВ) в діяльність цивільної авіації. Види АНВ. Захоплення повітряного судна як АНВ та відповідальність за вчинені злочинні дії.*

Модульний контроль 1

Змістовний модуль 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 6. Поняття і сутність міжнародного космічного права

За даною темою (денна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

За даною темою (заочна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.;

Стисла анотація до теми: *Поняття, предмет міжнародного космічного права та космічної діяльності. Характерні риси сучасного міжнародного космічного права. Об'єкти міжнародного космічного права. Суб'єкти міжнародного космічного права. Держави як суб'єкти міжнародного космічного права. Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного космічного права.*

Тема 7. Правове забезпечення та принципи в сфері міжнародної космічної діяльності

За даною темою (денна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

За даною темою (заочна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Стисла анотація до теми: *Загальна характеристика міжнародного законодавства у сфері космічної діяльності. Поняття принципів міжнародного космічного права. Особливості класифікації принципів міжнародного космічного права. Договір про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць і інші небесні тіла від 27.01. 1967 р. (загальна характеристика).*

Тема 8. Міжнародно-правовий режим космічного простору та небесних тіл

За даною темою (денна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

За даною темою (заочна форма навчання):

форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Стисла анотація до теми: *Поняття космосу. Поняття космічного простору. Міжнародно-правовий режим космічного простору. Делімітація повітряного і космічного простору. Поняття небесного тіла. Міжнародно-правовий режим небесних тіл. Поняття геостационарної орбіти (ГСО) та її міжнародно-правовий режим.*

Тема 9. Міжнародно-правовий статус космічних об'єктів та особливості їх класифікації

За даною темою (денна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

За даною темою (заочна форма навчання):

форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Стисла анотація до теми: *Поняття космічного об'єкту. Види космічних об'єктів. Правовий статус об'єктів, що відносяться до космічного сегмента. Правовий статус об'єктів, що відносяться до наземного сегмента. Міжнародно-правове регулювання діяльності космічних об'єктів. Порядок реєстрації космічних об'єктів.*

Тема 10. Особливості міжнародно-правового статусу космонавтів

За даною темою (денна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

За даною темою (заочна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Стисла анотація до теми: *Поняття космонавта. Поняття космічного екіпажу. Угода про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір (1968 р.) (загальна характеристика). Тлумачення терміну «посланці людства у космос».*

Тема 11. Міжнародно-правове регулювання космічної діяльності з дослідження і освоєння небесних тіл

За даною темою (денна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

За даною темою (заочна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Стисла анотація до теми: *Міжнародне співробітництво в сфері космічної діяльності на поверхні небесного тіла. Характеристика принципу співробітництва та взаємної допомоги при дослідженні і використанні космічного простору. Міжнародно-правовий статус космічних об'єктів на поверхні небесного тіла та порядок їх реєстрації. Свобода наукових досліджень на Місяці.*

Тема 12. Міжнародні організації з дослідженням та використанню космосу

За даною темою (денна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

За даною темою (заочна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Стисла анотація до теми: *Діяльність ООН з дослідження і використання космосу. Напрями діяльності Комітету ООН з використання космічного простору в мирних цілях. Роль Конференцій ООН з дослідження і використання космічного простору. Міжнародних неурядових організацій з дослідження та використання космічного простору. Напрями діяльності Комітету з дослідження космічного простору. Міжнародна астронавтична федерація (International Astronautical Federation (IAF)) та напрями її діяльності в космічній сфері. Напрями діяльності Міжнародної академії астронавтики. Міжнародний інститут космічного права.*

Тема 13. Особливості юридичної відповідальності у міжнародному космічному праві

За даною темою (денна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

За даною формою (заочна форма навчання):

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Стисла анотація до теми: *Особливості міжнародно-правової відповідальності в космічному праві. Види відповідальності в міжнародному космічному праві. Загальна характеристика основних положень Конвенції про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами від 1972 р.*

Модульний контроль 2

4. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання навчальним планом не передбачені.

5. Методи навчання

Проведення аудиторних лекційних, семінарських (практичних) занять, самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні, навчальні посібники), підручниками, електронним ресурсом.

6. Методи контролю

Під час вивчення дисципліни застосовується поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня навчальних досягнень під час семінарських, практичних занять та якості виконання індивідуальної і самостійної роботи та передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок здобувачем з кожного окремого модуля навчальної дисципліни.

Поточний контроль – проведення семінарських занять, відпрацювання академічних заборгованостей.

Поточний контроль під час проведення семінарських занять передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок здобувачем з кожного окремого навчального (змістового) модуля навчальної дисципліни та їх корекцію. Прозорість оцінювання рівня знань здобувачів забезпечується чіткими критеріями.

Модульний контроль – визначає якість виконаної здобувачем навчальної роботи з певного навчального (змістовного) модуля та оцінюється за сукупними підсумками поточної успішності, включаючи виконану індивідуальну, самостійну та модульну контрольну роботу.

Підсумковий контроль – виставляється як сума балів з усіх модулів навчальної дисципліни та обраховується, як правило, як середнє арифметичне складових модулів.

По закінченню вивчення навчальної дисципліни студент складає диференційований залік.

7. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

7.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Семінарські заняття	5	9	0...30
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Змістовний модуль 2			
Семінарські заняття	5	11	0...32
Модульний контроль	0...18	1	0...18
Усього за семестр			0...100

Під час складання семестрового диференційованого заліку здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

7.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

Основні категорії та поняття повітряного та космічного права; стан наукових проблем у сфері авіаційної та космічної діяльності; систему міжнародно-правових та вітчизняних нормативних актів в авіаційній та космічній галузях; принципи повітряного та космічного права; об'єкти та суб'єкти авіаційної та космічної діяльності; правовий режим повітряного та космічного просторів; міжнародні стандарти з авіаційної та космічної безпеки; міжнародні організації у сфері авіаційної та космічної діяльності, їх статус, завдання та значення; особливості юридичної відповідальності за правопорушення у сфері повітряних та космічних відносин.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

вміти орієнтуватися у системі нормативних актів з повітряного та космічного права, здійснювати їх порівняльно-правовий аналіз, орієнтуватися у питаннях їх коректного правозастосування, виділяти актуальні наукові проблеми у сфері авіаційної та космічної діяльності, аналізувати їх та генерувати нові ідеї висувати пропозиції, робити конструктивні висновки; застосовувати отримані знання у професійній діяльності.

7.3. Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Несистематичне відвідування занять. Відсутність на заняттях без поважних причин. Не достатньо висока активність здобувача під час аудиторних занять. Засвоєння окремих положень змістовного модулю. Неповні відповіді, допущення помилок, не здатність грамотно аналізувати актуальні питання, за темами змістовних модулів. Не достатнє знання категорій дисципліни, що вивчається. Певні складності при застосуванні нормативних актів. Невпевнені навички публічного представлення матеріалу. Здобувачем показано у результаті мінімум знань та умінь.

Добре (75-89). Систематичне відвідування аудиторних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин. Достатньо висока активність здобувача під час аудиторних занять, наявність конспекту лекцій з навчальної дисципліни. Засвоєння основних положень тем змістовних модулів, допущення незначних помилок при розкритті питань. Засвоєння основного категорійного апарату з дисципліни, що вивчається та здатність коректно оперувати цими категоріями. Здатність публічно представити матеріал та робити аналітичні висновки з актуальних питань за темами, що вивчаються. Здобувачем показано достатній рівень знань та умінь.

Відмінно (90-100). Систематичне відвідування аудиторних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин. Висока активність роботи під час аудиторних занять (лекційних, семінарських), наявність якісного, повного конспекту лекцій. Засвоєння всього матеріалу тем змістовного модулю. Повні та обґрунтовані на семінарі. Знання категорій з дисципліни, що вивчається та здатність вільно та коректно оперувати ними. Уміння опрацьовувати та застосовувати нормативні акти. Вміння мислити узагальнено, проводити наукові дослідження, здатність публічно представляти матеріал. Здобувач показав високий рівень знань та умінь.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

8. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування лекційних та семінарських (практичних) занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених «Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>).

Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються «Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenty/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

9. Методичне забезпечення

1. Гордеюк А.О. Гуцу С.Ф. Міжнародне прав: навч. посіб. Харків : Нац. аерокосм ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків авіац. ін-т», 2017. 53 с.
2. На електронній платформі Mentor НАУ «ХАІ» розміщено курс «Актуальні питання правового регулювання в аерокосмічній галузі», який включає лекційний матеріал, практичні завдання, силабус, список нормативних актів та рекомендованої літератури. URL. <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=6033¬ifieditingon=1>
3. НМКД з дисципліни «Актуальні питання правового регулювання в аерокосмічній галузі»

10. Рекомендована література

Базова

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (із змін і допов.).
2. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 № 3393-V. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536.
3. Про космічну діяльність : Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 1. Ст. 2 (із змін. і допов.).
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної України. 2001. № 25-26. Ст. 131 (із змін і допов.).
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 08.08.1984 р. Відомості Верховної Ради. 1984. № 51. Ст. 1122(із змін. і допов.)
6. Про транспорт : Закон України від 10.11.1994. № 232/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 51. Ст. 446 (із змін. і допов.)
7. Про державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 16.10.2020 р. № 1965-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 16. Ст. 199 (із змін. і доповн.).
8. Про затвердження положення про Державну авіаційну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2014 р. № 520. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/520-2014-n#Text>.
9. Деякі питання Міжвідомчої комісії з авіаційної безпеки: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 р. № 594. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/594-2021-n#Text>
10. Про невідкладні заходи щодо забезпечення безпеки авіації в Україні : Указ Президента України від 15.01.1998 р. № 17/ URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/17/98#Text/>
11. Про заходи щодо впорядкування діяльності з міжнародних повітряних перевезень товарів військового призначення та подвійного використання: Указ Президента України від 25.12.2003 р. № 1488/ URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1488/2003#Text>.
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державне космічне агентство України. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2015-n#Text>.
13. Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2021-2025 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 січня 2021 р. № 15-р. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/25-2021-p#Text>.
14. Положення про Національне бюро з розслідування авіаційних подій та інцидентів з цивільними повітряними судами: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 13.05.2020 р. № 417. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-2020-n#Text>
15. Про внесення змін до деяких законів щодо державного регулювання космічної діяльності: Закон України від 29.10.2019. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 46. Ст. 300.
16. Про затвердження інструкції з оцінки рівня загрози безпеці цивільної авіації України: Наказ міністерства транспорту від 17.06.2020 р. № 351. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0960-20#Text>.
17. Актуальні проблеми міжнародного та національного космічного права: постанова президії Національної Академії наук України від 27.06.2007 № 189. URL <https://zakon.rada.gov.ua>.
18. Конвенція про міжнародно цивільну авіацію від 7 грудня 1944 р. (Чиказька конвенція) URL http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1995_038
19. Конвенція про шкоду, заподіяну іноземними повітряними суднами третім особам на поверхні від 07.10.1952 р. (Римська конвенція). URL <https://zakon.rada.gov.ua>
20. Конвенція про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна від 14.09.1963р.(Токійська конвенція). URL https://ips.ligazakon.net/document/mu63k07u?ed=1963_09_14
21. Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень від 28.05.1999 р. URL http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_594#Text

22. Конвенція про уніфікацію деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень (Варшавська конвенція 1929 р.).
URL.https://zacononline.ua/document/show/141069_529240
23. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден від 16.12.1970 р. (Гаазька конвенція) .URL.https://zacon.rada.gov.ua/laws/show995_167#Text
24. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, направленими проти безпеки цивільної авіації від 23.09.1971р. (Монреальська конвенція).URL.http://zacon.rada.gov.ua/laws/show995_165#Text
25. Декларація правових принципів діяльності держав з дослідження та використання космічного простору: прийнята Генеральною Асамблеєю ООН від 13 грудня 1963 р.
URL.https://zacon.rada.gov.ua/laws/show/995_a31#Text.
26. Договору про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, від 27 січня 1967 р.
URL.<https://unoosa.org/oosa/en/ourwork/spacelaw/treaties/intuooouterspacetreaty.html>
27. Угода про рятування космонавтів, повернення космонавтів та повернення об'єктів, відправлених в космічний простір, від 22 квітня 1968 р. .
URL.<https://unoosa.org/oosa/ourwork/spacelaw/treaties/rescueagreement.html>.
28. Конвенція про реєстрацію об'єктів, що запускаються у космічний простір від 15.09.1976 р. URL.https://www.fac.gov/about/office_org.gi_objects_Launched.pdf.
29. Міжкранкова угода про співпрацю на Міжнародній космічній станції від 29.01.1998 р.URL.<https://www.stete.gov/wp-content/aploads/2019/02/12927-Vultilateral-Space-Space-Station-1.29.1998.pdf>.
30. Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами від 25.03.1972 р.URL.https://www.faa.gov/abaut/office-org/headouartes_offices/ast/media/Conv_international_liab_damase.pdf.
31. Міжнародне співробітництво у використанні космічного простору в мирних цілях: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1961 р. № 1721 (XVI). URL <https://www.books.google.com.ua/books?isbn=5041136548>
32. Мицик В.В., Буроменський М.В., Гнатовський М.М. Міжнародне публічне право : підручник. Харків: Право. Т. 2. Основні галузі. 2018. 444 с.
33. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: підручник. Одеса: Фенікс, 2018. 744 с.
34. Корнєєв Ю.В. Транспортне право України: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літ-ри, 2020.168 с.
35. Заїка Ю.О. Транспортне право України. К. : КНЕ, 2014. 184 с.
36. Мицик В.В., Буроменський М.В., Гнатовський М.М. Міжнародне публічне право: підручник/ під. ред. В.В. Мицика. Харків: Право. Т. 2. Основні галузі. 2018. 624 с.
37. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: підручник. Одеса: Фенікс, 2018. 744 с.
38. Григоров О.М. Міжнародне повітряне право: Підручник. Київ: Фенікс, 2023. 166 с.
39. Григоров О. М. Міжнародне космічне право: Підручник. Київ: Фенікс, 2023. 130 с.
40. Андрейяненко С.С., Грушко М. В. , Музика В. В. Міжнародне публічне право: навч-метод посіб. Київ: Фенікс, 2021. 292 с.
41. Сірант М.М. Міжнародне публічне право (схеми та дефініції) : підручник. Львів: Львівська політехніка, 2021. 220 с.

Допоміжна

42. Горник В.Г. Сімак С.В. Комерціалізація космічних технологій – перспективний напрям конкурентоспроможності України. Економіка та управління національним господарством. Том 31 (70). № 2. 2020. С. 69-74.
43. Шемшученко Ю.С., Малишева Н.Р. Безпека космічної діяльності. Правові засади : монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2018. 312 с.

44. Сопілко І.М. Повітряне і космічне право; дискусійні питання. Юридичний вісник. Серія «Повітряне і космічне право». 2015. № 4. С. 161-171.
45. Псюк М.О. Пріоритети державної політики в напрямі розвитку міжнародної кооперації в аерокосмічній галузі. Економіка управління та адміністрування. № 2 (92). 2020. С. 101-106 DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2020-2\(92\)-101-106/](https://doi.org/10.26642/jen-2020-2(92)-101-106/)
46. Космічне право України. Збірник національних і міжнародних правових актів. Відп. ред. Кузнецов Е.І., Малишева Н.Р.. Київ : Атіка, 2012. 464 с.
47. Андрушко І.П. Космічне право України: Проблеми становлення та розвитку. Київ: ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2006. 364 с.
48. Цимбалюк В.С. Поняття, предмет, структура повітряного права України. Ін-т повітряного і космічного права. С. 9-15. URL. <http://conference.nau.edu.ua/ndex/php/UV/article/vieqww/8988>
49. Шереметьєва Є.Т. , Шереметьєва О.Ю. Стан наукового дослідження, змісту поняття та предмета повітряного права України. Ін-т космічного і повітряного права. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право: наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. Т. 3. № 4. 2007. С. 17-21
50. Повітряне право України: навч. посіб./ за заг. Ред. В.В. Костицького. Дрогобич: Коло, 2011. 552 с.
51. Попов В.М. Богатов О.І. Міжнародне космічне право і мілітаризація космосу. Право і суспільство. 2020. № 3. С. 231-239.
52. Беглий О.В. Космічне право: навч.-метод. посіб.. Київ, 2009. 102 с.
53. Космічне право України: Збірник національних і міжнародних правових актів / Упоряд.: І.П. Андрушко, О.В. Беглий, . 3-тє вид. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 352 с.
54. Малишева Н.Р. Нариси з космічного права. Київ: Алерта, 2010. 296 с.
55. Окладна М. Г., Корчевська А.Р. Проблеми розвитку космічного права в Україні : історія сучасність. Право та інноваційне суспільство. № 1 (16). 2021. С. 85-91.
56. Alla Hordeiuik., Andrii Ostroplets, Igor Bohdaniuk Current Issues Of Legal Regulation Of Intellectual Property In Space Field. International Scientific and Technical Conference “Integrated Computer Technologies in Mechanical Engineering-2021”, Synergetic Engineering. Kharkov, Ukraine, October 28-29, 2021. p.795-813
57. Гордеюк А. О. Міжнародні стандарти із забезпечення безпеки авіаційної діяльності та їх імплементація у повітряне законодавство України. Модернізація вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції: матеріали наук.-практ. конф. (Крапивницький, 22-23 березня 2023 р.).Кропивницький: ЛА НАУ, 2023. С. 184-187.
58. Гордеюк А.О. Проблеми забезпечення авіаційної безпеки в умовах воєнного стану в Україні. Матеріали Всеукр. наук-практ. конф. «Безпека та сталий розвиток критичної інфраструктури в умовах воєнного стану» (м. Харків 8 листопада 2023 р.) Харків:[Електронне видання] Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ». 197 с. (С. 43-47). DOI:<https://doi.org/10.32620/SSDCICML>.
59. Алла Гордеюк Порушення принципу засвоєння та використання космічного простору в мирних цілях як глобальна загроза світовій безпеці (правовий аспект). Матеріали I Всеукр. наук-практ. конф «Правові реалії сьогодення» (м. Харків 15 травня 2024 р.) Харків: [Електронне видання] Харківський національний економічний ун-т імені Семена Кузнеця (С. 77-79).
60. Hordeiuik A.O., Zhyla A.V.Features of legal regulation of labor relations of aviation personnel. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2025. Вип. 87 С. 87-93.
61. Гордеюк А.О., Демура Р.І. Проблеми кібербезпеки у космічній діяльності: міжнародно-правовий та технологічний аспекти. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2025. Вип. 89. Ч. 4. С. 121-128.
62. Гордеюк А. О. Правове становище працівників цивільної авіації та його трансформація з оглядом на сучасні українські реалії. Пропілеї права та безпеки. № 6-7. 2025 р. Харків: Нац. аерокосм. ун-т. «ХАІ». С. 44-48.

1. Конвенція про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна від 14.09.1963р.(Токійська конвенція)
URL.https://ips.ligazakon.net/document/mu63k07u?ed=1963_09_14
2. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден від 16.12.1970 р. (Гаазька конвенція) .URL.https://zacon.rada.gov.ua/laws/show995_167#Text
3. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, направленними проти безпеки цивільної авіації від 23.09.1971 р. (Монреальська конвенція).URL.http://zacon.rada.gov.ua/laws/show995_165#Text
4. Конвенція про міжнародно цивільну авіацію від 07.12.1944 р. (Чиказька конвенція).URL.
http://zacon.rada.gov.ua/laws/show/1995_038#Text

11. Інформаційні ресурси

- 1.Офіційний Організації Об'єднаних Націй – <http://www.un.org/>
2. Офіційний сайт Європейського Союзу – <http://europa.ua/>
- 3.Міжнародний інститут космічного права – <https://iislweb.org/>
4. <http://rada.gov.ua>. – веб-сторінка Верховної Ради України.
5. <http://www.kmu.gov.ua>. – веб-сторінка Кабінету Міністрів України.
6. <http://www.nau.kiev.ua>. – веб-сторінка нормативні акти України.
7. <http://www.liga.net>. – веб-сторінка пошуковий сервер українського законодавства
8. <http://www.avtoreferat.ukrlib.org>. – веб-сторінка каталог авторефератів дисертацій
9. Міжнародна організація цивільної авіації. – <https://www.icao.int>
10. Міжнародна астрономічна федерація. – <https://www.iafastro.org/>
- 11.Міжнародна академія астронавтики. – <https://iaaweb.org/>
- 12.Комітет з дослідження космічного простору. – <https://cosparhg.cnes.fr/>.